

Trenta d'anys d'ecologisme a les Balears

El 7 de juliol de 1977, la mítica data del 7-7-77, és el dia del naixement per sorpresa del moviment ecologista a les Balears. Uns centenars de joves es concentraren a Sant Elm, a la punta sud-oest de Mallorca, al municipi d'Andratx. Amb motxilles i aspecte de *hippies* deixaren bocabadats turistes i veïns. Ningú no entenia què hi feia allà, aquella pintoresca gernació. Un guàrdia civil els ho demanà. "Anem a fer una excursió", respongué algú. I, en efecte, a bord de matalassos de platja, salvavides rodons de nen, alguns amb petites barques llogades als pescadors del port, com pogueren, anaren superant el canal que separa Sant Elm de l'illot de sa Dragonera. Una *excursió* peculiar. La Guàrdia Civil, tot d'una, n'informà la central de Palma. En qüestió d'hores arribaren al petit port dotzenes d'uniformitats i molts, molts periodistes. L'endemà tota la premsa de les Balears ho destacava a la portada: centenars de joves havien *ocupat* sa Dragonera en protesta pel projecte d'urbanització a càrrec d'una empresa valenciana, PAMESA.

El ressò de la primera acció directa del moviment ecologista va superar ben aviat la mar balear. La premsa de Barcelona i de Madrid també se'n feu ressò. Durant els dies següents, els rotatius de les principals capitals europees destacaren aquella insòlita actuació d'un grup de joves sense organització. S'hi publicaren moltes fotos: campaments improvisats, algú nedant nu, parelles que es besaven immortalitzades a contrallum... La força de les imatges era enorme. Naixia un mite. Sa Dragonera esdevenia quelcom més que un simple illot. Era el crit de guerra –"PAMESA cabrons, Dragonera per als dragons!"– d'una generació de joves del postfranquisme desencantats dels partits polítics tradicionals i que, sense ser mediatitzats per cap organització, havien decidit passar a l'acció.

Anarcoecologistes. Ja a principi dels anys setanta anà quallant a l'illa

El moviment ecologista a les Balears va néixer el juliol de 1977, amb l'ocupació de l'illot de Sa Dragonera.

Les primeres lluites ecologistes de les Balears: la salvació de sa Dragonera i des Trenc.

de Mallorca, i a totes les Balears, una idea difusa de proteccionisme territorial i ambiental popular. Els partits polítics –encara a la clandestinitat– no es preocupaven gens ni mica pel medi.

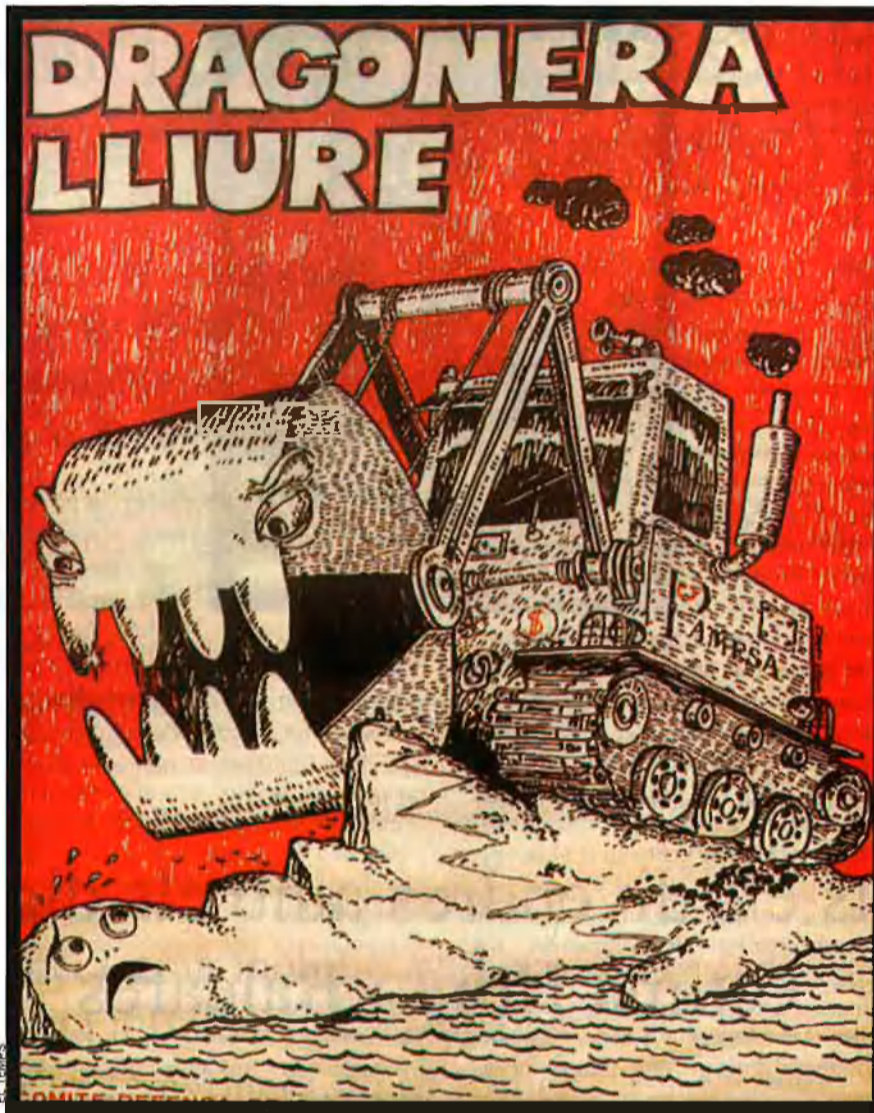
Ni tan sols havent mort el dictador. Per exemple, a les primeres eleccions –15 de juny de 1977– cap partit no féu esment de la necessitat de preservar el territori, llevat del PSI (Partit Socialista de les Illes, que després es convertí en els PSM de Mallorca i Menorca), que s'hi referia de forma molt genèrica. Tanmateix, una part de la joventut sí que se'n preocupava. El 1973 havia nascut el GOB (Grup d'Ornitologia Balear), que el 1975 allargà el nom oficial afegint-hi "i defensa de la Naturalesa". Per un altre costat, en ambients anarquistes localitzats a Palma, el 1976 es comença a pensar a crear un grup –no pas una organització– per canalitzar les inquietuds de la joventut àcrata. Així neix el Talaiot Corcat, del qual, més endavant, nasqué un altre grup, Terra i Llibertat. El primer donà nom a un cafè de l'eixample de Palma, on es reunia gent de totes les edats: des de quasi al·lots –de 14 anys o 15– fins a persones adultes, tot plegats imbuïts de la idea de participar en la vida pública, però no per mitjà de partits. La majoria bevien de la tradició ideològica àcrata. En aquell cafè fou on es projectà la idea d'una acció directa en favor del territori. Des d'allà es muntà la caòtica logística per oferir cobertura als primers "guerrers verds" que el 7-7-77 donaren la sorpresa pública quan ocuparen sa Dragonera.

Tanmateix, la gran aportació dels joves llibertaris no fou l'ocupació en si, sinó l'exemple. Més endavant, els dos grups àcrates es diluïren i en prengué el relleu el GOB. L'octubre de 1979 se celebrà a Palma la primera gran manifestació en defensa de la natura. Rere la pancarta "Salvem sa Dragonera", s'aplegaren milers de persones de tota ideologia. Per Nadal d'aquell mateix any tornaren ocupar l'illa. En aquell cas, les peripècies judicials –recursos del GOB, de la Societat d'Història Natural, de l'Obra Cultural Balear, del Col·legi d'Arquitectes i del Foment del Turisme– es perllongaren temps i temps fins que, al final, els dragons –en realitat, sargantanes– pogueren continuar prenent el sol tranquil·lament panxa enlaire a la seva illa: el 1984 la justícia decretà la prohibició d'urbanitzar-la. El 1988 l'illot fou adquirit pel Consell de Mallorca i el 1994 passà a ser parc natural.

El moviment ecologista. L'èxit del moviment per a salvar sa Dragonera fou el far que seguiren nombroses iniciatives posteriors. L'actuació següent no fou pas menor: la salvació des Trenc, una platja paradisiaca del sud de Mallorca també guanyada al ciment gràcies a la pressió popular. En aquestes campanyes i en totes les posteriors ja ha estat el GOB que ha portat la iniciativa. A la segona meitat dels anys setanta, Xavier Pastor, al capdavant d'una nova fornada de joves ecologistes, passà a dirigir l'entitat ecologista i li donà el segell que té actualment. D'aleshores ençà hi ha hagut moltes batalles, algunes de guanyades i algunes de perdudes, però cap ni una amb una sola mostra de violència –com tampoc no n'hi hagué a les dues ocupacions de sa Dragonera, llevat de la coacció de la Guàrdia Civil. Però en general el triomf del moviment ecologista és indubtable. Perquè, a banda les proteccions territorials que ha guanyat de forma directa, per ventura encara és més important que ha estès tant la sensibilitat proteccionista que avui a les Balears no hi ha ni un sol partit polític, ni una sola organització de cap mena –sindicats, patronals, culturals, sectorials...– que no assumeixi, cadascú a la seva manera i amb intensitats diferents, que el màxim valor per al futur de les Illes és el territori.

L'exemple del moviment ecologista balear, pioner a tot l'estat espanyol, saltà prest a més indrets. Quan els famosos Verds alemanys irromperen en el panorama polític europeu no dubtaren a establir lligams amb el moviment ecologista balear, del qual nasqué la formulació política Els Verds de les Illes. Aquest grup fou el primer de l'estat espanyol a tenir un ecologista electe en una institució legislativa (el Parlament balear, el 1995). Tanmateix, l'ecologisme polític no ha triomfat. Potser perquè la immensa força de l'ecologisme social no es pot circumscriure a unes sigles i perquè, al capdavant, encara manté en el subconscient reminiscències d'aquell esperit llibertari que ara fa trenta anys el va fer néixer, quan uns centenars de joves sense més força que la pròpia convicció ocuparen sa Dragonera i crearen, sense saber-ho, la força social més important de les Illes Balears.

Miquel Payeras

Gràcies a l'acció directa, a les manifestacions i a les actuacions judicials, els ecologistes de les Balears van poder salvar l'illa sa Dragonera, que volien urbanitzar.

